

Reactie NVTB op Consultatie 'Een schone taak'
31 augustus 2020

De Nederlandse Vereniging Toeleverende Bouwmaterialenindustrie (NVTB) behartigt de gemeenschappelijke belangen van producenten van bouwgrondstoffen en bouwmaterialen. Aangezien zijn door de concept regeling Een Schone Taak, Nationaal Milieubeleidskader worden geraakt geeft zij graag haar visie om bij te dragen aan toekomstig Nederlands beleid.

U vraagt om een antwoord op drie vragen en laat ruimte voor aanvullende opmerkingen. NVTB beantwoordt graag uw vragen en geeft daarna aanvullende reactie.

Vraag 1: Herkent u de bouwstenen uit de notitie of stelt u nog aanvullingen of wijzigingen voor? NVTB herkent de bouwstenen maar voegt graag nuance toe aan de bouwsteen die afwenteling wil voorkomen. Meer daarover in de door ons ingestuurde tekst.

Vraag 2: Welke punten zou u willen meegeven voor de uitwerkingen van het beleidskader naar een uitvoeringsprogramma?

Het uitwerken dient in een voorspelbaar (procedureel en inhoudelijk) proces te gebeuren met nadrukkelijk betrokkenheid van partijen die daarin hun eigen belang goed kunnen onderscheiden. Zowel voor gemeenten, industrie en NGO's is dit van belang.

Vraag 3: Hoe kunnen we u zo effectief mogelijk betrekken in het vervolgtraject waarbij de bouwstenen worden uitgewerkt in het Nationaal Milieuprogramma?

Zie antwoord onder vraag 2 en NVTB is gaarne bereid expertise zelf samen met expertise uit haar achterban bij te dragen aan de procedurele en inhoudelijke uitwerking.

1. Reikwijdte van het milieubeleidskader

In de samenvatting op pagina 2 wordt als tweede bouwsteen "beheersing van risico's van afwenteling" genoemd. NVTB is het principieel eens met deze bouwsteen en voegt daar graag iets aan toe. De afwenteling kan bestaan in een vorm van uit Nederland verdwijnende industrie ten gunste van industrie elders in Europe of daarbuiten. Zelf als deze industrie, met eenzelfde hoge mate van milieu-efficiency elders zou opereren, zijn er extra milieulasten door additioneel transport. Op pagina 5 staat dat dit milieubeleidskader zich primair richt op het nationale beleid. NVTB vindt dat niet passend bij een Europese Interne Markt. Van belang is dat het nationale beleid moet aansluiten op het Europese beleid.

Op pagina 14 (derde alinea) gaat het over niet afwentelen van kosten op de belastingbetaler. Wanneer afwenteling in Nederland niet meer gebeurt is dat goed maar enkel wanneer andere EU lidstaten op eenzelfde manier die afwenteling vermijden. Zodoende blijft er een gelijk (Europees) speelveld.

Op pagina 17 wordt de versterkte regierol van de overheid genoemd. Deze opereert nationaal, de Interne Markt is Europees en de samenleving varieert van lokaal naar internationaal. Dit geeft beperkingen voor de regierol van de Rijksoverheid en die zou NVTB graag onderkent willen zien. Ook normstelling en regulering zijn voor delen van de markt Europees bepaald. NVTB ziet dat als een randvoorwaarde voor de ontwikkeling van het milieubeleidskader en dit kan helaas niet eenvoudig afgestemd kan worden.

Op pagina 18 (vijfde alinea) staat terecht opgemerkt dat door decentraal beleid het gelijke speelveld voor bedrijven in gevaar komt. Net zoals dit ongewenste effect Europees kan optreden kan dit ook regionaal het geval zijn. NVTB is blij met de erkenning hiervan en de rol die het Rijk ziet om de omgevingsvisies hierin een rol te geven. NVTB stuurde hierover in juni 2020 een brief aan de minister van BZK om hierover in gesprek te treden omdat zich hier reeds ongewenste effecten ontwikkelen.

Op pagina 20 (eerste alinea) wordt de verplichting van financiële zekerheid in de vergunningverlening geïntroduceerd voor majeure risicobedrijven. Ook hier merkt NVTB op dat dit niet mag leiden tot

benadeling van het Nederlandse bedrijfsleven ten opzichte van het bedrijfsleven buiten Nederland in dezelfde Interne Markt.

2. Relatie overheid en samenleving

NVTB ziet belangrijke opgaven in de ontwikkeling van de relatie overheid en samenleving. NVTB stelt dat er veel vertrouwen is in de overheid maar dat dit gezien de grote opgaven versterkt moet worden. Geloofwaardigheid is hierbij van groot belang en op pagina 10 (derde alinea) wordt het terugwinnen van vertrouwen als product gezien van de vier bouwstenen uit het milieubeleidskader. NVTB stelt dat het met name uit de laatste bouwsteen (verbinding) moet komen.

De invulling van de VTH rol van de overheid behoeft ook aandacht. Specifiek voor de bouwsector ziet NVTB structurele tekorten in toezicht en handhaving voor onder andere de milieu-gerelateerde eisen uit het Bouwbesluit. Juist bij grotere opgaven zoals deze, maar ook die van implementatie omgevingswet, is hier aandacht voor nodig. Het gelijke speelveld kan worden aangetast door tekortkomingen in toezicht in handhaving. Op pagina 23 wordt verder ingegaan op de ontwikkeling van de VTH maar hier worden alleen omgevingsdiensten genoemd. NVTB merkt op dat de gemeente zelf direct verantwoordelijk is voor wat zij niet uitbesteedt. Daar houdt de Rijksverantwoordelijkheid wellicht op maar is wel een sterke regierol nodig van het Rijk.

De relatie met de overheid en het bedrijfsleven komt ook tot uiting in consultaties als deze en andere contacten. Zo schreef NVTB in haar eerder genoemde brief over ontbrekende elementen in de NOVI (**zie bijlage onderaan deze reactie**). Op pagina 18 wordt gemeld dat de omgevingsvisies goede mogelijkheden bieden om issues, zoals boven-provinciale belangen, op te lossen. Dat moeten we nog ervaren. De kwaliteit van het proces is hier van groot belang voor de samenwerking. Deze samenwerking wordt ook benoemd op pagina op 26 onder het kopje draagvlak.

3. Over ont koppeling milieu, middelen en doelen en een integrale aanpak

Op pagina 12 (vierde alinea) wordt gemeld dat UNEP een lichte ont koppeling constateerde van het gebruik van grondstoffen en de milieudruk. Die is teniet gedaan door afwenteling; verplaatsing van vervuilende industrie naar landen waar lagere standaarden worden gehanteerd. NVTB maakt zich er sterk voor dat de bouwmaterialenindustrie zich in Nederland kan handhaven met standaarden die verband houden met het behalen van milieudoelen en maatregelen om te voorkomen dat het gelijke speelveld wordt aangetast. Zodoende kan de gewenste ont koppeling gerealiseerd worden zonder afwenteling!

Dit vraagt om rationele en integrale benadering van de milieuproblematiek. Onderaan op pagina 20 wordt terecht de afwenteling tussen milieuthema's benoemd. Met een integrale aanpak kan dit worden voorkomen. NVTB investeerde sinds midden jaren 90 in een dergelijk aanpak op basis van de milieugerichte levenscyclusanalyse. Deze is inmiddels ondergebracht bij Stichting Bouwkwiteit onder de naam Nationale Milieudatabase. Wij zien dit als een belangrijk instrument om milieudoelen te behalen en spannen ons momenteel in om ook circulariteitsaspecten op te nemen in dit instrumentarium.

Een integrale aanpak maakt een voortdurende stapsgewijze verbetering van de milieukwaliteit mogelijk. Deze is als bouwsteen 3 geformuleerd en NVTB werkt hier graag aan mee. Hier worden normen als stepping stone benoemd waarbij NVTB opmerkt dat normen, die gebrekkige samenhang hebben met andere eisen, ook tot afwenteling kunnen leiden op andere milieuthema's. Een integrale aanpak voorkomt dit.

NVTB wijst graag op het zuiver onderscheid van doelen en middelen. Waar de doelen snel tot een akkoord leiden is over de middelen vaak discussie. In het geval dat een middel als doel wordt gesteld leidt dit tot inefficiëntie. Op pagina 8 wordt bij opgave 3 een voortdurende afnemende afhankelijkheid van niet vernieuwbare primaire grondstoffen genoemd. Het is weliswaar geformuleerd als een UNEP opgave maar wordt in dit document als een van de Nederlandse ambities overgenomen. NVTB ziet hierin graag meer nuance. Bij winning van primaire bouwgrondstoffen (verre van schaars) in Nederland is nauwelijks sprake van milieudruk, sterker, op de langere termijn is toename van biodiversiteit en leefbaarheid een bijkomend gevolg! Daarnaast is er in de bouwsector

een vraag naar bouwgrondstoffen die voor ongeveer 15 -20% ingevuld kan worden met secundair (gerecycled) materiaal. Dit is onder andere becijferd door het EIB en TNO. Meer van dit secundaire materiaal is eenvoudigweg niet beschikbaar op transporteerbare afstand. We bouwen tenslotte veel meer dan we slopen. Het stellen van meer secundair materiaal gebruiken als doel is verleidelijk maar kan resulteren in aanzuiging van secundaire materialen van verder weg en belemmert de realisatie van maatschappelijk wenselijke winningsprojecten die naast grondstoffenproductie ook belangrijke maatschappelijke doelen verwezenlijken. De mate van hergebruik van Nederlands Bouw- en Sloopafval is één van de hoogste van Europa en beweegt zich tussen de 97 en 98% zie: <https://www.clo.nl/indicatoren/nl0147-bouw--en-sloopafval?ond=20876>

4. Afsluitende woorden

Ter afsluiting deelt NVTB mee graag te willen bijdragen en betrokken te willen zijn bij het verder ontwikkelen van het Milieubeleidskader en het opstellen van het daarop volgende Nationaal Milieuprogramma. Wij kunnen een waardevolle bijdrage leveren op basis van expertise in onze achterban die momenteel ook wordt ingezet in verschillende relevante normcommissies bij NEN, het transitieteam circulaire bouweconomie, het stelsel Nationale Milieudatabase en de ontwikkeling van de NOVI.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
t.a.v. mevr. drs. K.H. Ollongren
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Datum: 19 juni 2020
Kenmerk: 2020/0601

**Onderwerp: verzoek belang winning van oppervlaktedelfstoffen en locatiebeleid
Bouwmaterialenindustrie opnemen in de NOVI.**

Geachte mevrouw Ollongren,

De Nederlandse Vereniging Toeleverende Bouwmaterialenindustrie (NVTB) behartigt de gemeenschappelijke belangen van producenten van bouwgrondstoffen en bouwmaterialen.

NVTB is zich bewust van een aantal urgente opgaven, die zowel lokaal, nationaal als wereldwijd spelen. Het zijn opgaven op het gebied van woningbouw, circulaire grondstoffen en bereikbaarheid en duurzaamheid. Opgaven bovendien die Nederland flink zullen veranderen.

Met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft het Rijk een langetermijnvisie op de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. Er zijn diverse belangrijke beleidskeuzen te maken en het bedrijfsleven heeft op diverse momenten input kunnen leveren. Hoewel de definitieve NOVI pas na de zomer van 2020 gepresenteerd zal worden, bereiken ons niettemin enkele zorgelijke signalen. Wij brengen deze graag onder uw aandacht te brengen. Het betreft (1) het belang van de ononderbroken winning van oppervlaktedelfstoffen voor de bouw (zoals zand, grind en klei) en (2) een passend vestigingsbeleid voor specifieke bouwmaterialenindustrieën.

1: het belang van de ononderbroken winning van oppervlaktedelfstoffen voor de bouw

Gezien de enorme bouwopgave waar Nederland voor staat en de wetenschap dat tot maximaal 20% van de bouwgrondstoffen uit sloop/ recycling voort kan komen (EIB, PBL) blijft de winning van primaire grondstoffen ook de komende jaren noodzakelijk. Er wordt veel meer gebouwd dan gesloopt en de kwantiteit en kwaliteit van de secundaire materialen is niet afdoende om de markt vraag te dekken.

Tijdens het Algemeen Overleg over het ontwerp NOVI gehouden op 7 november 2019 gaf uw collega minister van Veldhoven antwoord op een Kamervraag van Kamerlid Ronnes. Uit dit antwoord bleek dat het ontbreken van delfstoffenwinning als Nationaal Belang in de ontwerp-NOVI (zoals eerder ook was opgenomen in de Structuurvisie Ruimte en de Structuurvisie) een omissie was en dat dit zou worden gecorrigeerd in de definitieve NOVI.

Minister Van Veldhoven-van de Meer: *"Bouwgrondstoffen, ja. De beschikbaarheid van bouwgrondstoffen is essentieel. Dat is een nationaal belang. Het is goed dat de heer Ronnes hierop heeft gewezen. De NOVI zal dat expliciet gaan bevatten. Daarmee wordt dan ook een belangrijke basis geregeld voor de verdere uitwerking. Dat is inderdaad een omissie, die we gaan repareren."*

Tijdens het Webinar "aan de slag met de omgevingswet" op 26 mei jl. gaf de directeur NOVI publiekelijk aan dat de NOVI op dit moment 21 Nationale belangen kent. Op de vraag of dat er nu 22 worden gezien de toezegging van de minister tot opname van oppervlakedelfstoffenwinningen, werd ontkennend door de directeur NOVI geantwoord. In plaats van delfstoffenwinning op te nemen als Nationaal Belang zal daarover "iets" vermeld worden bij de betreffende onderdelen van de NOVI. Deze reactie baart NVTB grote zorg en ontnemt vertrouwen tot gestanddoening van de eerdere toezegging.

Hoewel de Provincies bevoegd gezag zijn voor de winning van delfstoffen zoals zand, grind en klei (ontgrondingsvergunningen) heeft het Rijk naar mening van de NVTB toch belangrijke systeemverantwoordelijkheid in deze. Oppervlakedelfstoffen zijn slechts in een beperkt aantal provincies aanwezig maar vertegenwoordigen een groot belang doordat daarmee heel Nederland moet worden voorzien van bouwgrondstoffen en het Nederland daarin zelfvoorzienend maakt. Zonder deze grondstoffen zal de bouw- en infrasector ernstig stagneren.

In de Provinciale Omgevingsvisies (POVI's) van de voor oppervlakedelfstoffen belangrijke provincies als Gelderland, Brabant en Limburg is tot nog toe weinig tot niets opgenomen over de oppervlakedelfstoffenwinning. Sterker, de POVI's geven blijk van weinig tot geen ruimte voor dit type industrie in de toekomst. Als motief wordt opgegeven dat de provincies de issues in de NOVI volgen. Het is dus van groot belang dat de winning van oppervlakedelfstoffen, noodzakelijk voor bouw en infra in heel Nederland, genoemd wordt in de NOVI als zijnde van Nationaal Belang, zodat dit gevolgd kan en zal worden in de diverse POVI's.

2: een passend vestigingsbeleid voor specifieke bouwmaterialindustrieën

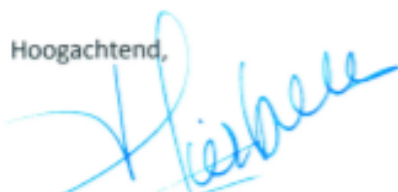
Een tweede punt van zorg voor de NVTB vormt de logistieke opgave rondom het transport en de verwerking van bouwgrondstoffen. Door verstedelijking en woningbouw vindt verdringing plaats van op- en overslagplaatsen van grondstoffen en ruimte voor verwerkers hiervan, waaronder de betonindustrie. In 2019 heeft de Verstedelijkingalliantie Zuid-Holland in de NOVI-pilot 'Regio van de Toekomst' vastgesteld dat hiervoor 'lokale watergebonden locaties' nodig zijn en blijven, voor nu en in de toekomst, dus ook in 2030 en 2050 hetwelk onderzochte mijlpalen zijn. Ondanks een gesprek met de directeur NOVI en het inbrengen van een zienswijze op de NOVI, zijn de verworven inzichten tot onze spijt niet opgenomen in de NOVI.

Inmiddels heeft de Topsector Logistiek in de in april 2020 uitgebrachte ['QuickScan Aard en Omvang Bouwlogistiek'](#) vergelijkbaar conclusies getrokken als uit de NOVI-pilot blijkt. Maximaliseren van het transport over vaarwegen, en minimaliseren van transport over de weg betekent dat in de ruimtelijke ordening rekening gehouden moet worden met lokale op- en overslag van grondstoffen zoals ten behoeve van de betonindustrie (leveringsgebied 25km).

Gezien de verdringing van industrie, onderzoeken de universiteiten van TUDelft, Erasmus Rotterdam, Leiden en Wageningen in opdracht van de Provincie Zuid-Holland momenteel de gevolgen indien het laatste industriegebied in Den Haag, de Binckhorst, zou verdwijnen. Inzichten nu geven het beeld dat dit leidt tot een aanzienlijke toename van transport over de weg en een belasting van de infrastructuur met negatieve gevolgen voor circulariteit, duurzaamheid en milieu. De logistieke stromen van bouwgrondstoffen en vestiging van de betonindustrie dient volgens de onderzoekers planmatig in de ruimtelijke ordening meegenomen te worden.

Nu er nog mogelijkheid is tot regie en keuzes in de NOVI vervalt het argument om voorgenoemde kennis en inzichten niet daarin mee te nemen . Graag doen wij daarom een klemmend beroep op u om voornoemde punten alsnog op passende wijze in de NOVI op te nemen.

Hoogachtend,

mw. drs. T. Siertsema MBA
Voorzitter NVTB